

УКРАЇНСЬКА МОВА – ЖИТТЯ ДЕРЖАВНОГО ОСНОВА

Василь Лизанчук,

доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри радіомовлення і телебачення
Львівського національного університету імені Івана Франка

Розкрито сутність мови – головного державотворчого засобу. З'ясовано, що мова як соціально-психологічне явище є найчистішим живильним джерелом української національної ідентичності. Схарактеризовано форми і методи інтелектуального анти-українізму та російського інформаційного імперіалізму.

Ключові слова: мова, культура, нація, держава, російщення, інформаційно-психологічна агресія, гібридна війна Російської Федерації проти України.

The article reveals the essence of language - the main state-building tool. Language as a socio-psychological phenomenon is the purest nourishing source of Ukrainian national identity. The author characterized the forms and methods of intellectual anti-Ukrainianism and Russian information imperialism.

Keywords: language, culture, nation, state, Russification, information and psychological aggression, hybrid war of the Russian Federation against Ukraine.

*Ну що б, здавалося, слова...
Слова та голос – більш нічого.
А серце б'ється – ожива,
Як їх почує!.. Знать од Бога
І голос той, і ті слова
Ідуть меж люди!*

Переконаний, що кожен, хто читає, або чує ці слова, всім серцем і душею осяває глибинність переконання Тараса Шевченка. Відчуває, розуміє, що мова є органічним складником життя, вона, як повітря, як вода, як хліб. «Мова – це втілення духовної влади людини над світом, який створений Богом для неї. Слово, і лише слово, є інструментом одухотворення навколишньої дійсності, засобом уприсутнення людини на цій землі» [7, с.13], – наголошувала мовознавець Ольга Федик.

Мова як соціально-психологічне явище є найчистішим і єдиним живильним джерелом, фундаментальною основою розвитку нації. Поєднуючи національний організм у часі і просторі, забезпечуючи нації духовну, моральну й культурну безперервність, певний життєвий уклад, світоглядну систему, орієнтацію в цивілізаційному просторі, мова творить, ідентифікує націю. Різноманітність мов, їхній усебічний розвиток й утвердження – не лише джерело творення нового, прогресивного, а й гарант збереження національної ідентичності кожного народу як неповторного духовного, культурного багатства всього людства.

З огляду на те, що мова є своєрідним синтезом усього національного, фокусом гомогенної ідентичності, визначальною ознакою національної держави, дзеркалом культурного розвитку, «мовне питання неминуче перестає бути тільки лінгвістичним питанням, чи, краще сказати, безпосередньо лінгвістичним, а стає також – і то часто насамперед питанням політичним..» [8, с.6], – наголошував професор Ю.Шевельов. Жодне суспільство, на якому б рівні розвитку воно не було, не може існувати без мови. Це стосується всіх народів, усіх шарів і прошарків людності, адже «без національного виміру, без патріотичних почуттів людина не гідна свого імені, відмовляючись від частини своєї етнічної

тотожності, вона неодмінно прирікає себе на деградацію» [3, с.82]. Саме цього (повної деградації українців) засобами маніпулятивної пропаганди, брутальної політики, військової агресії прагне добитися Московія=Росія.

Інтелектуальний антиукраїнізм, як складник гібридної війни Російської Федерації проти України, здійснюється також шляхом інформаційного імперіалізму. «Впродовж усіх часів завойовники насамперед ціляться в слово поневоленого народу, в його національну еліту як основного творця духовно-інтелектуального потенціалу, носія культурних традицій, – наголошував професор С.Й.Вовканич. – Вони хочуть переінакшити душу народу, без підкорення якої немає перемоги над ним. Їхній шовінізм і неонацизм не знає меж» [2, с.61].

Для українців, як для будь-якої іншої нації, мова – дім життєдайного буття, духовний, світоглядний, націєтворчий корінь. Теза, яку цілеспрямовано нав'язують, «какая разніца, на каком язике говоріть – бил би хороший чела-век», в сучасних умовах цинічно фальшива. Вона є формою нинішнього повзучого, так званого м'якого російщення, яке підступно висмоктує з українців національну сутність, культивує російську імперську свідомість, створює передумови нефункціональності української мови. За ігноруванням комунікативної функції мови приховано знищення інших, не менш важливих, функцій: ідентифікаційної, експресивної, гносеологічної, мислетворчої, естетичної, культу-роносної, номінативної тощо. Тобто, питання всебічного функціонування української мови в усіх державних і суспільних інституціях – це питання життя або смерті української нації.

Імперіалізм маніпулятивного російського слова, антиукраїнський асиміляційний контент, інформаційні фейки промосковських ЗМІ в Україні призводять до деградації багатьох сфер Держави – від політичної, соціально-економічної до освітньо-культурної. «На наших очах готується щось цілком альтернативне Революції Гідності, а саме – відбувається контрреволюція гідності» [9], – наголосив академік НАН України Ярослав Яцків. Саме тому, не відкладаючи на завтра, покликані об'єднатися націоцентричні сили, креативні особистості, морально-духовні авторитети, щоби всенародно дати безкомпромісну відсіч всюдисущому «русскому миру», який отрує і поглинає українське життєве середовище.

Окрім протидії курсу України на європейську та євроатлантичну інтеграцію, Російська Федерація через пресу, телебачення, радіо, соціальні мережі розширює гуманітарну, смислову агресію, здійснюючи її за допомогою агентури та «п'ятої колони» в інформаційно-психологічній, мовній, культурній, історичній та конфесійних царинах України. У такий спосіб Росія прагне зруйнувати українську цивілізацію і забезпечити «остаточне розв'язання українського питання» в контексті традиційних московських=російських імперських прагнень. Тобто, антиукраїнська інформаційно-психологічна інтервенція є зовнішньою і внутрішньою.

Різноманітний характер внутрішньої агресії найяскравіше виявляється у передачах телеканалів «ЗІК», «112», «NewsOne», «Інтер», «Україна», «НАШ», «1+1» та інших комерційних телевізійних і радіоканалах. У них розкошують українофоби, московські прислужники Бондаренко, Бойко, Вілкул, Ганна Герман, Добкін, Медведчук, Мураєв, Новінський, Рабінович, Червоненко, Шуфрич та інші, які, спекулюючи багатьма недоліками соціально-економічного життя, своїми брехливими виступами допомагають російським агресорам завадити утвердженню духовно-національної соборності України.

Під зовнішню агресивну мелодію московської балаалайки танцюють також шовіністи у Польщі, Угорщині, Румунії, Чехії та деяких інших країнах; вони негативно ставляться до української цивілізації, перекручують історичну правду, доводять її до абсурду, не цураючись банальної фальсифікації, відвертої і прихованої маніпуляції, упереджених суджень, брехні, наклепів та інших методів гібридно-інформаційної війни проти України.

На політичну арену Росії вийшли нові імпершовіністичні сили, зокрема «Русское имперское движение». Активний член цього аморального руху Олександр Жучковський у своїх публікаціях «Русский национализм против украинского национализма», «Еще раз к вопросу об украинцах и украинстве» написав, що поняття «Україна» як частину Російської імперії потрібно буде скасувати, цинічно «обґрунтовує» тезу про необхідність знищення України і українців. «..Воевать и побеждать можно только с ненавистью к врагу и ко всему, что этот враг олицетворяет – т.е. с украинской государственностью, украинским языком и украинской культурой... Русским следует понять, что сама Украина и сами украинцы как народ – это исключительно враждебное нам явление, а все враждебное следует уничтожать. Для того, чтобы соединить русский народ, собрать заново и усилить Россию, – Украину и украинцев необходимо уничтожить» [4]. В.Путін у своїх виступах такі імпершовіністичні прагнення і дії схвалює і ототожнює з менталітетом «россиян», «с широкой душой русского народа».

Прикро, що в європейських національних державах є такі інтелектуальні сили, які не знають і, мабуть, не дуже хочуть знати правду про багатовіковий геноцид, етноцид і лінгвоцид українського народу. Деякі очільники національних держав не усвідомлюють, що українці мають таке ж природне право бути господарями на своїй землі, як німці – в Німеччині, норвежці – в Норвегії, поляки – у Польщі, росіяни – у Росії, румуни – у Румунії, угорці – в Угорщині, французи – у Франції, утверджувати у всіх клітинах державного організму українську мову, розвивати національну культуру, звичаї, традиції, мати єдину помісну Українську Православну Церкву. Доречно згадати, що французька декларація прав людини та громадянина, прийнята Установчими зборами 26 серпня 1789 року урочисто проголошувала: «Джерело будь-якого суверенітету належить нації. Жоден індивід або група людей не може здійснювати владу, яка не йде безпосередньо від цього джерела» [5, с.50]. Держава, що створилася на цьому принципі, є «абсолютно суверенна й однорідна з погляду культури і мови національна держава» [1, с.742]. Минулі п'ять років були утвердженням базових цінностей України, закарбованих президентом Порошенком у гаслах передвиборної кампанії: «Армія. Віра. Мова». Нині ці фундаментальні цінності під загрозою.

Вороги різних мастей у минулому і тепер інтенсивно застосовують різні методи, форми і засоби, щоб заперечити, принизити, притлумити, отруїти природне бажання і загальнолюдське право українців створити свою державу, здійснювати самобутній духовно-національний розвиток. Століттями колонізатори намагалися знищити українців: полонізувати, мадяризувати, румунізувати і навіть чехізувати. Але найглибшу рану, що нині кровоточить, спричинили московські агресори-асимілятори, які досі не змирилися з тим, що Україна виборола незалежність, не перетворили свою руйнівну зброю у засоби добродітного, гуманного ставлення до вічних сусідів-українців. Натомість під лукавими гаслами розв'язали нинішню війну, яка триває шостий рік.

Нинішня антиукраїнська політика здійснюється на засадах настанов російського філософа, історика, Г.Федотова, який наголошував, що: «мы присутствуем при бурном и чрезвычайно опасном для нас процессе: зарождении нового украинского национального сознания, в сущности новой нации. Она ещё не родилась окончательно, и ее судьбы ещё не predeterminedены. Убить её невозможно, но можно работать над тем, чтобы её самосознание утверждало себя как особою русскую форму сознания» [5, с.195]. Цей морально-психологічний аспект українофобії – найстрашніший, найнебезпечніший, бо спрямований на розтління національної сутності, знищення української ментальності і заміну її російською. На наш погляд, особлива форма російської свідомості українців вбирає в себе малоросійство, манкуртство, хахлуйство, яничарство та інші аморальні якості.

Проти поглибленого формування і утвердження у свідомості кожного українця державницького мислення, національно-громадянської ідентичності, морально-духовних цінностей зовнішні і внутрішні агресори потужно використовують інтелектуальний антиукраїнізм насамперед для нав'язування тези, що білоруси, росіяни, українці – це один народ – «россияне» і вони покликані творити «единое великое Российское государство». А бойки, гуцули, лемки, русини – це різні національності, які, мовляв, мають право без України розпоряджатися своєю долею.

Доречно процитувати слова ортодоксального хасида Ашера-Йозефа Черкаського, який залишив Крим одразу після окупації російськими загарбниками, пішов на фронт добровольцем, став волонтером. В інтерв'ю газеті «День» він наголосив: «В Україні Росія прагне захопити не просто територію. В Україні їй потрібна історія Русі, щоби позиціонувати себе як давню державу». У 1721 році Петро I украв давньоукраїнську назву Русь і назвав Московське царство «Российским государством». Але цього замало московським злодіям. Їм потрібна вся історія Русі – від 838 р. Адже новітні дослідники Львівського національного університету імені Івана Франка: доктор юридичних наук, професор Ігор Бойко і кандидат історичних наук, доцент Ольга Щодра у своїх статтях, які опубліковані у Віснику Наукового Товариства імені Шевченка (2017, число 58), залучивши зарубіжні джерела (візантійські, арабські та західноєвропейські), обґрунтували, що давньоукраїнська держава Русь уже була відома на міжнародній арені 838 року. Роси, русини, українці – це історичні етноси одного народу, мовою якого є українська, відома ще з VII століття. Видатні вчені Юрій Шевельов, Іван Огієнко обґрунтовано доказали, що не було однієї давньоруської мови, як це нав'язували їй нав'язують маніпулятори загальноросійської єдності.

Потужна інформаційно-психологічна антиукраїнська агресія набрала нових обертів, коли під улесливими популістськими гаслами Володимира Зеленського, що заповнили інформаційно-гуманітарний простір, до влади в Україні прийшли так звані «слуги народу». Вони спричинили прихований зловісний наступ на нашу Богом дану українську мову, на сутність національної ідентичності та соборності народу, спрямований проти суверенного права розбудовувати національну державу «Україна».

Сваволець М.Бужанський під фальшивою маскою «слуги народу» та «борець» з опозиційної платформи «за щасливе життя» О.Волошин безпардонно зажадали, щоби у Верховній Раді України панувала російська мова як державна, а також функціонували мови інших національних меншин.

Ще один так званий «слуга народу» О.Ткаченко розгорнув бурхливу аморальну діяльність проти гуманістичного, справедливого Закону «Про забезпечення функціонування української мови як державної». Мовляв, Закон забороняє міжособистісне спілкування російською мовою, не гарантує вивчення рідної мови дітям національних меншин. Насправді, це – суцільна, аморальна маніпуляція, щоб не сказати – лукава брехня.

В Україні створені всі умови для вивчення мов національних меншин, розвитку їхніх національних культур. Але «охорона і розвиток регіональних мов або мов меншин не повинні зашкоджувати офіційним мовам і необхідності вивчати їх», – наголошено у Європейській хартії регіональних мов або мов меншин. Цю найголовнішу вимогу мовної Хартії повністю ігнорують промосковські «освічені» запродавці. «Інтелектуалам»-яничарам нагадую: з правдивої історії відомо, що уже було 480 агресивних антиукраїнських циркулярів, указів, постанов, рішень, розпоряджень щодо заборон і знищення української мови. Новітні блудники Бужанський, Волошин, Ткаченко, сучасні Валуєви, Богговути, Стаїни, Суслови, Щербицькі, Балашови, Балицькі, Бойки, Дубінські, Королєвські, Медведчуки, Мураєви, Новінські, Рабіновичі, Червоненки, Шарії та інші на догоду кремлівським рашистам хочуть виплодити 481 злочинний

антиукраїнський акт, спрямований на знищення української мови і культури – фундаментальної основи незалежної, демократичної, соціальної, соборної української України, щоби максимально допомогти російським агресорам запроторити Україну в отруйне московське ложе. Жадібність до збагачення вбила нюх і блудники не відчують, що путінсько-кремлівські срібняки на весь світ пахнуть невинною кров'ю українськомовних і російськомовних патріотів – захисників національної сутності України.

Видатний російський письменник Костянтин Паустовський щирозсердно висловився так: «Справжня любов до своєї країни неможлива без любові до своєї мови. Людина, байдужа до своєї мови – ДИКУН. Вона шкідлива за своєю суттю, тому, що її байдужість до мови пояснюється повним збайдужінням до минулого, сьогодення і майбутнього свого народу». Отже, скільки у законодавчій, виконавчій і судовій владах та інших державних і громадських інституціях, за висловом Костянтина Паустовського, є дикунів? І що з ними робити?! Хто може відповісти? Може Ви, шановний пане Президенте України, хоч не маєте часу стратегічно мислити, але таки разом з головою Верховної Ради Дмитром Разумковим спонукаєте блудників (К.Паустовський – дикунів!) зрозуміти, відчути, що Українське Слово в Україні є Боготвірним і Богодарчим феноменом істини. Високоморальне, правдиве слово заторкне глибинні пласти душі, щоб утверджувати у народній свідомості патріотизм, національну гідність, повагу громадян до України, моральну потребу обстоювати її національну сутність, захищати незалежність від московських агресорів, утверджувати рівноправність у світовому співтоваристві.

Почуймо одухотворений зміст Шевченкової молитви: «Пошли мені святе слово, / Святої правди голос новий! / І слово розумом святим / І оживи, і про-світи!.../ Щоб слово пламенем взялось, / Щоб людям серце розтопило. / І на Україні понеслось, / І на Україні святилось / Те слово...істини».

Література

1. Валіцький А. Три патріотизми / Націоналізм. Антологія / Упоряд. О.Проценко, В.Лісовий. К.: Смолоскип, 2000. С.724-767.
2. Вовканич С. Духовно-інтелектуальний потенціал України та її національна ідея. Львів: Видавництво ЛБА, 2001. 540 с.
3. Гнатюк О. Прощання з імперією: Українські дискусії про ідентичність. Київ: Критика, 2005. 528 с.
4. Горинь Б. Тривога за долю України // Українська літературна газета. 2020, 13 берез.
5. Гусейнов Гасан. Исторический смысл политического косноязычия // Знамя. 1992. №9
6. Декларация прав человека и гражданина 26 августа 1789 г. // Хрестоматия по истории государства и права зарубежных стран (Новое и Новейшее время / сост.:доктор юрид.наук, проф. Н.А. Крашенинникова. М.: издательство Зеркало. 1999. С.50-52.
7. Федик О. Мова як духовний адекват світу (дійсності). Львів: Місіонер, 2000. 300 с.
8. Шевельов Ю. Українська мова в першій половині двадцятого століття (1900-1941): стан і статус. Нью-Йорк: Сучасність, 1987. 296 с.
9. Яцків Я. Контрреволюція гідності // День. 2020. 21 січ.
10. <https://vvlyzanchuk.blogspot.com/2017/06/blog-post.html>
11. <https://www.ukrinform.ua/authors/vasilijlizancuk.html>